

Ion POPESCU-SIRETEANU

SCRIITORUL DUMITRU COVALCIUC

Este unul dintre cei mai activi și mai interesați scriitori din nordul Bucovinei. S-a născut în 2 ianuarie 1947 în comuna Opișeni, fostul județ Rădăuți, astăzi regiunea Cernăuți – Ucraina. Părinții săi Vasile și Leonora, țărani, l-au purtat la școală în sat, la liceul (școala medie) din Tereblecea și, în anii 1966-1971, a urmat cursurile Facultății de Limbi Romanice și Germanice a Universității din Cernăuți, secția de limba și literatura franceză, cursuri de zi. Deși student, din 1969 lucrează la Postul de Radio – Cernăuți, având funcția de crainic, și redactor la ziarul „Zorile Bucovinei”, unde va fi încadrat la absolvirea facultății. Sub pretext că se sustrage de la serviciul militar, în 1972 a fost destituit, dus departe de locurile natale și închis într-un lagăr de psihiatrie din orașul Baku. La revenirea acasă, nu mai este primit la vechiul loc de muncă. Timp de un an, este cadru didactic la facultatea pe care a absolvit-o, dar este acuzat de „naționalism burghez român”, destituit din învățământ și prigonit de serviciile secrete sovietice. Nu-și poate găsi un loc de muncă și, în cele din urmă, se angajează ca salahor la o întreprindere din Cernăuți. Luptă pentru drepturile sale și, cu greu, după ce trimite mai multe memorii la Comitetul Central al PCUS, la sfârșitul anului 1975, revine la ziarul „Zorile Bucovinei”. Urmărit mereu, nu i se publică lucrările trimise Editurii Carpați. Cu toate acestea, D. Covalciuc scrie și pregătește noi lucrări importante, de apariția cărora se va bucura abia după dezmembrarea URSS.

În 1989, cu un grup de scriitori și cărturari din Cernăuți, înființează Societatea de Cultură Românească „Mihai Eminescu”, fiind unul dintre conducătorii acesteia. Înființează în 1990 și conduce Societatea Culturală „Arboroasa” și din 1992 Institutul Obștesc de Istorie, Restituiri Literare și Folclorice „Dimitrie Onciul” din Cernăuți.

Publică versuri, schițe, povestiri, traduceri și studii despre viața culturală a Bucovinei. După 1990 și-a consacrat o mare parte din timp scriind și publicând documente privind istoria tragică a românilor din nordul ocupat al Bucovinei.

A editat la Cernăuți, dar și în alte centre culturale (Chișinău, Suceava, Târgu Mureș) o seamă de publicații precum „Miorița” (1992-1993) „care a fost, de fapt, prima revistă românească apărută în capitala Bucovinei istorice în perioada postbelică”; „De la Nistru pân’ la Tisa” (1993), cu colaborarea unor intelectuali români din Ucraina Subcarpatică, adică din Maramureșul istoric, de la nord de Tisa; „Calendarul poporului” (1993); „Codrul Cosminului”. Împreună cu preotul Adrian Acostăchioaiei publică două volume din Calendarul creștin ortodox al românilor bucovineni (1992-1993 și 1993-1994). A pregătit și a publicat un număr mare de volume din Almanahul cultural-literar Țara Fagilor”. A tradus din rusă și ucraineană o seamă de manuale necesare școlilor românești din Ucraina. A prefăcut cărți ale unor scriitori din nordul Bucovinei și a sprijinit publicarea unor monografii de localități. A contribuit la înființarea unor muzee sătești de istorie și a luptat pentru introducerea unui curs de istorie a românilor în școlile cu predare în limba română din regiunea Cernăuți. A contribuit, de asemenea, la înființarea unor biblioteci cu carte românească. Este unul dintre cei mai valoroși culegători de folclor din nordul Bucovinei, activitate despre care ne vorbesc volumele: *Cucule, ce pene porți?*, 1992; *Cântece de cătănie și război*, 1992; *Sculați, gazde, nu dormiți*, 1994; *Povești și snoave din Bucovina*, 1994; *Legende populare din Bucovina*, 1995; *Basmе bucovinene*, 1997; *Folclor românesc din nordul Bucovinei*, 2001; *Petrea Voinicul și Florea Înfloritul*, basm, 2003; *Comori folclorice din Bucovina*, 2004; *Iese luna din pomete*, 2004; *Povești, snoave și istorioare populare din Bucovina*, 2005.

A publicat romanele *Revolta*, 1990, și *Tinerețea lui Doxachi Hurmuzachi*, 2002. Este autor al micromonografiei *Stejarul Horecii*, 1997.

De sub pana harnică a lui Dumitru Covalciuc au ieșit volumele *Pagini din cartea neagră a Bucovinei și Opișeni, Un sat la răspântiile istoriei*, Cernăuți, Zelena Bucovina, 2008. Asupra acestei din urmă cărți ne vom opri, pentru că este una dintre marile monografii realizate și publicate despre un sat bucovinean.

Aceasta poate fi socotită drept o monografie model. Cartea se deschide cu o prefață intitulată *Străveche și înfloritoare vatră de români*, semnată de Nicolae Popovici, primarul comunei Opișeni. Urmează capitolele: *Opișul voievodal. Legendă; Altă legendă; Legendă sau adevăr?; Geneza satului; Considerații privind denumirea satului; Microtoponimie; Mic dicționar explicativ al unor toponime; Cadrul fizico-geografic; Populația; Oamenii, traiul și îndeletnicirile lor; Portul; Repertoriul muzical-coregrafic; Carnaval țărănesc; Datini, obiceiuri, eresuri legate de naștere; Cântece, strigături și orații de nuntă din colecția lui Axentie Bilețchi-Opișanu; Trecutul îndepărtat al satului în lumina izvoarelor arheologice* de prof. Nicolae Bodnariuc, directorul Școlii Medii Opișeni, arheolog; *Primele mențiuni documentare; Situația supușilor mânăstirești; Panțirii-slujitori militari; Moșie a Fondului Bisericesc Greco-Oriental din Bucovina. Satul în primul război mondial; Legitimitatea actului istoric din toamna anului 1918; Perioadă de frământări și de speranțe; Reforma agrară și împrumutarea unor țărani cu pământ; Primul an de ocupație bolșevică; Mărturii amare; Cel de-al doilea război mondial și consecințele lui pentru comună; Colectivizarea și viața colhoznică; Cadrul instituțional al satului. Biserica parohială Nașterea*

Maicii Domnului și preoții care au slujit în ea; Biserica filială Cuvioasa Paraschiva; Biserica pentecostală; Școala; Primăria; Poșta; Dispensarul; Secvențe din viața cultural – artistică, cu multe fotografii).

Capitolul *Comori folclorice* prezintă o seamă de legende, povești, snoave istorioare populare. Urmează *Cântece culese la începutul secolului XX și incluse în colecția lui Mathias Friedwagner; Folclor cules în anii 1960-1970 ai secolului XX, cu subcapitolele Cântece bătrânești și de voinicie; Cântece din cele două războaie mondiale; Cântece despre raiul sovietic; Doine; Cântece de dor, dragoste și înstrăinare.*

Cartea se încheie cu un *Mic dicționar de personalități oprișenene*, cu un scurt capitol intitulat *Oameni de altădată în condicile parohiei și cu o Bibliografie selectivă.*

Întreaga lucrare este rodul unei îndelungate munci de informare și de redactare. Singurul capitol care nu a fost prezentat, dar care va trebui scris, este *Evreii în Bucovina și rolul lor în sărăcirea satelor.*

Cât despre ocuparea teritoriului nord-bucovinean, Dumitru Covalciuc scrie „eliberare”, subliniind astfel falsul odios din propaganda sovietică a ucrainenilor și rușilor.

Florin FAIFER

LINII DE PORTRET

Constanța Apetroaie

Remarcabil, la Constanța Apetroaie, este devotamentul ei față de literatură. Cu nu puține sacrificii, a scos într-o vreme revista „Viața”, cu un aspect ce promitea. Implicându-se în viața culturală a urbei, prezentă la felurite manifestări (a luat și niște premii la concursuri literare), a înțeles să facă din lansarea propriilor cărți un ceremonial străbătut de emoție.

Străină de elaborări calofile, lirica de elanuri curate a Constanței Apetroaie este, între suferință și extaz, între candoare și dorință, un „cînt” atras de ceruri ‘nalte, vădind o sensibilitate care dă aripi incantației. E, deopotrivă, mesajul unui suflet plin de o sinceră credință, pentru care, din-

colo de răutățile lumii, există în toate o aură de frumusețe. Și, peste toate sfîșierile, o geană de speranță. E o unitate de ton și de viziune în volumele *Ana lui Manole, Semne astrale, Spre Australia, Dezleagă-mă, Izvor de cer.*

Credința neostoită în Poezie, ca har și ca mîntuire, aspirația spre lumină, spre o zare de armonii izbăvitoare, imprimă poemelor un freamăt de prospețime ce le ferește de crispările, întunecimile, deșănțata etalare de impudori din scrisul unor condeieri zgomotoși care răzbesc, mai mult sau mai puțin, prin insolență. Dăruirea întru ideal a Constanței Apetroaie este și o dăruire întru cuvînt.